

akkor a pontosság, szabatoság és az érthetőség érdekében élnünk is kell ezekkel az adottságokkal.

De nem nyelvészkedem tovább; visszaadnám a szót szerkesztő-énemnek. És ebben a minőségben emlékeztetnék arra, hogy a nyomtatott szónak s ezen belül is a sajtónak — noha McLuhan meghirdette a Gutenberg-galaxis alkonyát — napjainkban nőtt a jelentősége, tekintélye, hatóköre, s ebben a szellemben egyesek a lapokban megjelent téves fogalmazást is mintának tekintik. De tudjuk jól, hogy a sajtóban közölt fontosabb beszédek, határozatok átkerülnek könyvekbe, füzetekbe, és tömegkiadványokként jutnak a diákok, szemináriumokra járó munkások vagy földművesek kezébe. Sokszor nem is a könyv, hanem maga az újság egy-egy példánya tétetik félre, hogy elővétessék majd a tanfolyamon, gyűlésen, tanácskozáson.

Igy vagy úgy tehát, ami egyszer a sajtóban megjelent, az tömegek kezébe kerül, tömegek számára szolgál tanulásul-okulásul, tehát ne idézzen elő nyelvi zúrzavart, romlást, ficamot.

Amikor tévében, rádióban néha (hogy a gyűlésekről ne is szóljak) hallok ízetlen, a nyelvtan törvényeit nem ismerő, fülsértő fölszólalásokat, beszédeket, nyilatkozatokat, interjúkat, akkor bosszankodom és kesergek. Mert tudom, hogy a riportter, aki megszólaltatja az embereket, jórészt tehetetlen, hiszen nem taníthatja meg sebtiben a helyes beszédre, nem szakíthatja félbe őket, nem javíthatja ki minduntalan szavaikat, fogalmazásukat.

Más azonban a sajtó helyzete. A lapokba írástudók írnak — gondolom én. Azoknak pedig kutyakötelességük jól ismerni a nyelvet, amelyen írnak. Legyenek akár fordítók, akár szerzők vagy szerkesztők. Az írástudók felelőssége — Julien Benda egykori figyelmeztetése — ma is, ebben a vonatkozásban is érvényes. Ne felejtsük el, hogy ma, az információrobbanás és a mass mediák korában a sajtó az a hírforrás — épp az előbb vázolt körülmények révén —, amelyik a legtisztább, a legüdébb, a legizesebb lehet. Lehet!

Orizzük meg hát ezeket az erőnyeit.

Es ma, amikor világszerte oly sokat szólnak — és jogosan — a levegő, a víz vagy a talaj fertőzöttségéről, időnként a nyelv szennyezése ellen is szót kell emelni.

Herédi Gusztáv

Diákszínjátshók

Minden cselekvés — lényegét és nem létezését tekintve — a Legyen (Sollen) struktúráját hordja magában.

LUKÁCS GYÖRGY

A „csendes diákszínház“ ma már senkit sem elégít ki, még kevésbé ráz fel. Formális megléte ugyanis csak formális tudomásulvételre elég, a gondolkodó diákot viszont nem elégítheti ki a pusztá formalitás. A „vakard meg a fejem, hogy tűnődhessem“ (Györfi Kálmán) magatartás csak arra ad lehetőséget, hogy önmagunk perifériáján tengődjünk zajtalanul.

Mindjárt a probléma közepébe vágva: a diákszínjátshás nem elégedhet meg a kívülről jövő meghatározással, saját lényegének meghatározását mint igényt föl kell vetnie. A diákszínjátshásnak föl kell fedeznie saját (legalább perspektivikus) lényegét, s ennek megfelelően kell kialakítania a csak rá jellemző formát, amely egyben lényegének és létezésének legmegfelelőbb formája. Ezért a diákszínjátsháshoz diákrendezők, esetleg diákok által írt, de legalábbis a diákságot problémájában képviselő darabok kellenek, melyek saját szemléletet, saját viszonyulást és gyakorlatukban saját módszert alakítanak ki. Önmegtartóztatás, önmegvalósítás és önmegváltoztatás sajátos egységének a gyakorlata ez, amely nem egy kisebb csoportban, hanem e csoport és közönsége közvetlen, élő viszonyában s e viszony ütközópontjának művészi színvonalú produktumaiban fedezi fel végül is igazi lé-

nyegét, eljutva a mást-megváltoztatás gyakorlatáig. (Ne feledjük: ez egyetlen szféra csupán, bár közvetlen hatásánál fogva fontos.) Közügyről van szó.

A diákszínjátszás terén — a temesvári Thália mellett — eddig egy kolozsvári csoport létezett, amely magát többé-kevésbé diákszínjátszónak nevezhette. Mindnyájan tudjuk: a STÚDIO 51-ről van szó, azt viszont kevesebben, hogy felbomlott — régi és igazi formája bizonyosan; talán nem bírta összefogni problematikussá váló tartalmát? Vajon a mostani, lényegében új tagokból álló csoport képes lesz egyfajta folytonosságot megtartani-megteremteni? A diákszínjátszó együttesek csak akkor válhatnak azzá, amivé lenniük kell, ha nem akarnak a „nagy színházhoz“ hasonlítani. Ha a STÚDIO 51 szétbomlása azt jelzi, hogy kifutotta eddigi formáját (vagy csupán alaptagjai „futottak“ ki?), akkor meg kell teremteni egy megszakított folytonosságot, *meg- és rá kell találni az igazi diákszínjátszásra*. Tevékenységformájának lényegesen különböznie kell a látszat diákszínjátszó csoportok tevékenységformájától. A csoport tartson fenn állandó és eleven kapcsolatot közönségével, minden előadását vitassa meg vele. Érezzen rá közönsége igényére, egy lehetséges cselekvésmintát, egy lehetséges és szükséges társadalmiságot mutatva fel. Jelesül szociálisnak kell lennie, öncélú végletek utánzása nem lehet feladata. Kezdetben legegyszerűbb lényegét kell feltárnia, s ennek adekvát formáját. Leljen elméleti fórumára az *Echinó*-ban, állandó dialógusát a DIÁKRÁDIO-ban folytassa közönségével, standard vitatkozó közönsége a GAÁL GÁBOR KÖR legyen, de ne vesse meg a sajtó hasábjait sem; arról van szó ugyanis, hogy elevenen működjék, vesse be magát a köztudatba: produkciói ne csupán a diákságot izgatók, hanem *egész kultúránkat mozgatók* legyenek.

Persze, mindaddig nem lehet teljes érvényességgel beszélni a diákszínjátszásról, amíg el nem döntünk néhány alapvető (elvi) kérdést: 1. mit tekintünk diákszínjátszásnak; 2. mi a lényege, funkciója; 3. mik a lehetőségei: önmagában, témaválasztásban, közönségben stb.; 4. mennyiben képviselhet általánosabban érvényes viszonyulásmodell, magatartásmintát, és ezeket produkciói tartalmába, témaválasztásba stb. mennyire tudja beépíteni; 5. mi legyen a viszonya a „hagyományos“ színházhoz, módszerekhez, megtalált vagy kialakított (kialakítandó) közönségéhez, önmagához, a többi diákfórumhoz, a *van-hoz*?

A nehézségek, a korlátok nagyrészt magunk által teremtettek, a diákszínjátszás terén éppúgy, mint másutt. Feladatunk az lehet, hogy megszüntessük őket, megvitatva a konkrét helyzetet, a lehetőségeket; elhatározzunk valamit, és azt megvalósítsuk. Önmagunk és etikánk, magatartásunk kritikai felülvizsgálása, megváltoztatása elsődleges feladatunk tehát, ezáltal a diákszínjátszás függvényében. A diákszínjátszónak (a diáknak) rá kell jönnie: cselekednie kell

Boér Géza



Bakó-Hetei Rozália kerámiája